

ВИДОВИЙ СКЛАД І ПРОСТОРОВИЙ РОЗПОДІЛ РУКОКРИЛИХ (CHIROPTERA) УКРАЇНСЬКОГО РОЗТОЧЧЯ

А.-Т. Башта^{1*}, О. Кусьнеж², І. Івашків¹

¹Інститут екології Карпат НАН України
вул. Козельницька, 4, Львів 79026, Україна
e-mail: atbashta@gmail.com, igorivashkiv@gmail.com

²Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Грушевського, 4, Львів 79005, Україна
e-mail: oleksandr.kusnezh@gmail.com

На території Українського Розточчя виявлено 19 видів рукокрилих. Хіроптерофауна регіону характеризується наявністю значної кількості дендрофільних видів: *M. myotis*, *M. daubentonii*, *M. mystacinus*, *M. nattereri*, *N. noctula*, *N. leisleri*, *P. pipistrellus*, *P. pygmaeus*, *P. nathusii*. У Страдчанській печері та розташованих неподалік гроті й печері Лисяча Нора виявлено на зимівлі 11 видів рукокрилих: *R. hipposideros*, *M. myotis*, *M. bechsteinii*, *M. nattereri*, *M. mystacinus*, *M. daubentonii*, *E. serotinus*, *E. nilssonii*, *B. barbastellus*, *P. auritus*, *P. austriacus*. Для різних видів кажанів на території Розточчя властивий нерівномірний просторовий розподіл.

Ключові слова: Chiroptera, видовий склад, біотопічний розподіл, Розточчя, Україна.

Представлена робота ґрунтується на результатах власних досліджень фауни кажанів Українського Розточчя. Літературні дані щодо хіроптерофауни цього регіону припадають на період починаючи зі середини ХХ ст. і стосуються здебільшого зимівлі кажанів у Страдчанській печері [1, 3, 6, 13, 17 та ін.]. Метою роботи була загальна оцінка видового складу та просторового розподілу видів рукокрилих на цій території.

Методи й територія досліджень

Розточчя – це горбисте пасмо, розташоване на північно-західному відрозі Подільської височини. Абсолютні висоти окремих горбів на цій території досягають 380–390 м н. р. м їхні обриси заокруглені. Лісовий покрив Розточчя сформований переважно буково-дубово-сосновими, місцями – дубово-грабовими та дубово-сосновими лісостанами [9]. Річки, що розчленовують Розточчя, звичайно широкі, заболочені, місцями з улоговинними розширеннями [19].

Основними методами польових досліджень були відлови павутинними сітками та ультразвукові обстеження території. Для ультразвукового обстеження території використані детектори фірми Pettersson Elektronik AB (D200, D230, D240x) і Tranquility Transect. Аналіз записів проводили за допомогою комп'ютерної програми “BatSound”.

Окрім вищеописаних методів, здійснювали також обстеження місць, придатних для поселення кажанів: різного роду будівель, мостів, дупел і щілин у деревах, підземель та ін. у літній і міграційний періоди. У зимовий період проводили обстеження потенційних місць гібернації рукокрилих: підземних порожнин природного й антропогенного походження. До природних порожнин тут належать печери Страдчанська і Лисяча Нора, а також поблизу розташований грот; антропогенні порожнини представлені підвалами в будинках і бліндажах Яворівського полігону.

Результати і їхнє обговорення

Видовий склад рукокрилих Українського Розточчя

Підковик малий *Rhinolophus hipposideros* (Bechstein, 1800). Зимівлі особин цього виду зареєстровані у Страдчанській печері взимку 1985–87 рр. (О. Луговой, усне повід.). Цей локалітет є, очевидно, найпівнічнішим для підковика малого на території України [4].

Нічниця велика *Myotis myotis* (Borkhausen, 1797). Один із найчисленніших видів, виявлених у регіоні в зимовий період. Основним відомим місцем його зимівлі була Страдчанська печера. Однак збільшення антропогенного впливу зумовило істотне зменшення кількості особин у цьому скупченні. Згідно з даними К. Татарінова [17], протягом 1951–1973 рр. кількість зимуючих особин зменшилася вдвічі; у 1981–84 рр. [13] і в 1995–2000 рр. [6] відбувалося подальше зменшення чисельності зимового скупчення цього виду. Останнє спостереження великої нічниці в печері припадає на 10.03.2002 р. Поодинокі особини також зимували у гроті й печері Лисяча Нора протягом 2007–2011 рр.

Нічниця довговуха *Myotis bechsteinii* (Kuhl, 1817). Лісовий вид, для якого відома незначна кількість спостережень. Зокрема, зимівля поодиноких особин зареєстрована у Страдчанській печері в середині минулого століття [14, 17], у 1998–2001 рр. [5], а також у печері Лисяча Нора – у 2007–2008 рр. [12]. Вид пов'язаний із листяними лісами, про що свідчать результати відловів у дубовому лісі ПЗ «Розточчя» 26.07.2012 р.

Нічниця війчаста *Myotis nattereri* (Kuhl, 1817). Ця нічниця виявлена 30.10.1940 р. на зимівлі у Страдчанській печері [1], а 16.01.1997 р. [5], 09.11.2002 р. і 26.11.2001 р. – у печері Лисяча Нора. У літній період особин цієї нічниці ловили в листяних лісах регіону: 14.07.2011 і 05.05.2012 рр.

Нічниця ставкова *Myotis dasycneme* (Boie, 1825). В заказнику «Чолгинський» 24–26.08.97 р. у павутинну сітку для птахів потрапили три [11], 03.08.2000 р. – одна і 22.08.2001 р. – дві особини нічниці ставкової [8]. Це, очевидно, були мігруючі особини, спіймані на шляху до місць зимового перебування.

Нічниця північна (Брандта) *Myotis brandtii* (Eversmann, 1845). Нечисленний вид регіону. Виявлений під час відловів сітками на території ПЗ «Розточчя» в дубових і букових лісах 26.07.2012, 27.07.2012 і 28.07.2012 рр.

Нічниця вусата *Myotis mystacinus* (Kuhl, 1817). Усі знахідки цього виду стосуються зимового періоду. Зокрема, вона виявлена у Страдчанській печері: 8.01.1950 р. [15], у 1981–84 рр. [13], 4.12.1996 р. [5]. Одна особина зимувала у приміщенні бази УДЛТУ в 2010–2011 рр. Крім того, деякі особини нічниці вусатої виявлені також у смт Брюховичі та с. Голосківка біля Львова [15].

Нічниця водяна *Myotis daubentonii* (Kuhl, 1817). Звичайний вид регіону, тісно пов'язаний із водоймами, як стоячими, так і протічними. У регіоні спостерігався в усі сезони року: на зимівлі, у літній і міграційний періоди. Основним відомим місцем зимівлі виду була Страдчанська печера, де з 1949 р. (ДПМ; 1) і до 2002 р. реєстрували гібернуючих особин. Поодинокі випадки зимівлі також виявлені у гроті біля с. Страдч (13.11.2011 р.) і в печері Лисяча Нора.

Виводкові колонії виду часто формуються в дуплах дерев. Зокрема, така колонія була виявлена в 1999 р. в дуплі верби (сmt Брюховичі).

Результати детекторних обстежень і відловів показали наявність цього виду на багатьох водоймах регіону: на ставі біля адміністрації ПЗ «Розточчя», на Майданівському та Янівському ставах уздовж р. Верещиця.

У міграційний період – масовий вид регіону; значні кількості особин полюють над відкритими плесами місцевих водойм, що спостерігається переважно в другій половині серпня. Під час міграцій нічницю водяну можна іноді виявити і далеко від водойм. Так, 28.07.2012 р. на просіці в мертвопокривному дубовому лісі спійманий молодий самець цього виду; відстань до найближчої водойми становила понад 3,5 км.

У міграційний період водяна нічниця формує великі за чисельністю тимчасові колонії. Таку колонію виявлено в серпні 2000 р. під мостом поблизу смт Івано-Франкове. Максимальна кількість виявлених особин – 92 ос. (18.08.2011 р.), хоча загальна чисельність цієї колонії значно більша, про що свідчили голоси особин, які ховалися у щілинах моста.

Вухань звичайний *Plecotus auritus* (L., 1958). На зимівлі регулярно спостерігався у бліндажах Яворівського полігону, Страдчанській печері та прилеглих підземних порожнинах, де тривалий час був одним із найчисленніших видів (ДПМ) [1, 6]. К. Татаринів [17] відзначав помітне зменшення кількості особин цього виду в печері від 10-12 в 1951–52 рр. до 3–4 ос. в 1971–73 рр. У 1994–1998 рр. його чисельність коливалася від 2 до 9 особин [3], однак збільшення антропогенного впливу зумовило зміну мікрокліматичних показників підземелля і призвело до зниження чисельності зимуючого скупчення до 1–4 ос. у 2000–2003 рр. По одній особині щороку в 2001–2002 і 2007–2011 рр. зимувало в печері Лисяча Нора.

У літній період особин цього вуханя неодноразово спостерігали на території регіону: навчальна база УкрДЛІТУ поблизу смт Івано-Франкове [10]; 23.09.1992 р. – Яворівський полігон, мішаний ліс, щілина в дубі, 4 ос. (М. Весельський, усне повід.); 03.12.2000 р. – смт Івано-Франкове, підвал житлового будинку, 1 ос.; 07.07.2012 р. – ПЗ «Розточчя», дубовий ліс; 29.07.2012 р. – ПЗ «Розточчя», просіка між ділянками старих дубового й мішаного лісостанів.

Вухань австрійський *Plecotus austriacus* (J.B.Fischer, 1829). Нечисленний вид регіону, виявлений на зимівлі у Страдчанській печері та розташованому поруч гроті. Перша знахідка відома з 1955 р. (ДПМ). У 1997–2002 і 2010–2011 рр. у цій печері реєстрували по одній особині цього виду.

Широковух європейський *Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774). Основним відомим зимовим сховищем виду була Страдчанська печера та прилеглі підземні порожнини, про що відомо з численних літературних джерел [2, 3, 5, 13, 17, 18]. У 1996–2002 рр. під час проведення моніторингу зимового скупчення рукокрилих цієї печери ми щороку знаходили 1–4 ос. цього виду. На зимівлі також виявлений у військових бліндажах Яворівського полігону та печері Лисяча Нора. У теплий період року *B. barbastellus* відзначений у смт Івано-Франкове [10]. Вид пов'язаний з листяними, зокрема дубовими лісами, де його неодноразово ловили: 26.07.2012, 28.07.2012 і 02.07.2012 рр.

Вечірниця руда *Nyctalus noctula* (Schreber, 1774). Звичайний вид Українського Розточчя, що підтверджують численні спостереження. Детекторні обстеження регіону допомогли з'ясувати, що *N. noctula* трапляється майже на всій його території. Найбільша кількість реєстрацій припадає на узлісся листяних і мішаних лісів, лісові дороги, береги водойм, а також населені пункти. Очевидно, саме такого роду ділянки слугують основними кормодобувними біотопами цього виду.

Вечірниця мала *Nyctalus leisleri* (Kuhl, 1817). Достовірно виявлена в регіоні лише один раз – 21.05.2010 р. на березі ставу в смт Брюховичі. Припускаємо, що вид трапляється в регіоні значно ширше.

Нетопир звичайний *Pipistrellus pipistrellus* (Schreber, 1774). Нечисленний, місцями звичайний вид на території Розточчя. Перша згадка про його спостереження відома зі

с. Шкло у 1940 р. (Б. Попов; цит. згідно з [6]). Детекторні обстеження території регіону свідчать про спорадичне трапляння цього виду в різних частинах Розточчя, зокрема – серпень 2000 р.: біля садиби ПЗ «Розточчя» і поблизу с. Старичі; 06.06.2002 р.: смт Івано-Франкове, над ставами; 21.05.2010 р.: смт Брюховичі; 07.07.2012 р.: дубово-сосновий ліс, ПЗ «Розточчя»; 29.07.2012 р.: дубовий ліс, ПЗ «Розточчя».

Нетопир-карлик *Pipistrellus pygmaeus* (Leach, 1825). Нечисленний вид території регіону. Його поширення часто пов'язане з водними біотопами. Зокрема, 22.07.2010 р. і 25.07.2012 р. особини були виявлені на ставку біля адміністрації ПЗ «Розточчя»; 14.07.2011, 05.05.2012 і 07.06.2012 рр. – на просіці біля Майданівського ставу; 29.07.2012 р. – в дубовому лісі ПЗ «Розточчя»; 26.09.2012 р. – у сосновому лісі біля с. Страдч.

Нетопир лісовий *Pipistrellus nathusii* (Keyserling et Blasius, 1839). Звичайний вид Розточчя. Згідно з даними детекторних обліків, відзначений на всій території регіону; його кормодобувна активність переважно пов'язана з берегами водойм, узліссями, а також листяними й мішаними лісами.

Лилик двобарвний *Vespertilio murinus* Linnaeus, 1758. Відома лише одна знахідка цього виду в Розточчі – в липні 1902 р. в районі смт Брюховичі (ДПМ). Проведені нами детекторні дослідження допомогли з'ясувати, що на сьогодні вид значно частіше трапляється на території регіону. Так, його періодично реєстрували на дорогах і в населених пунктах регіону: смт Івано-Франкове, Брюховичі, с. Страдч та ін.

Кажан пізній *Eptesicus serotinus* (Schreber, 1774). Один із найчисленніших видів рукокрилих у регіоні, що підтвердили детекторні обстеження. Вид переважно пов'язаний з населеними пунктами регіону та їх околицями і виявлений практично на всіх ділянках, а, зокрема, в районі Львова, Брюхович, Івано-Франкового, Яворова, Рави-Руської та багатьох сіл. Разом з тим, трофічні біотопи особин цього виду можуть бути розташовані також уздовж лісових доріг і просік, що було підтверджено відловами.

Періодично виявлений на зимівлі у Страдчанській печері та гроті біля неї [1, 2, 10, 13].

Кажан північний *Eptesicus nilssonii* (Keyserling et Blasius, 1839). Уперше для Розточчя цей вид виявлений у печері Лисяча Нора взимку 2010–2011 рр. Окрім того, *E. nilssonii* зрідка реєстрували під час детекторних обліків у різних ділянках регіону.

На території української частини Розточчя виявлено 19 видів рукокрилих, що становить понад 70% усіх відомих в Україні представників цього ряду.

Регіон Розточчя характеризується великою різноманітністю ландшафтів, основним елементом яких є ліси. Просторова мозаїчність регіону надає кажанам дуже різноманітні й численні схованки, як в елементах сільської інфраструктури, так і в зелених насадженнях. Наявні тут мішані та листяні лісостани (на відміну від хвойних), очевидно, забезпечують достатню кількість місць для поселення кажанів – дупел і щілин у деревах. Тому хіроптерофауна регіону характеризується наявністю значної кількості дендрофільних видів: *Myotis myotis*, *M. daubentonii*, *M. mystacinus*, *M. nattereri*, *Nyctalus noctula*, *N. leisleri*, *Pipistrellus pipistrellus*, *P. pygmaeus*, *P. nathusii*.

Для просторового розподілу різних видів кажанів на території Розточчя властивий нерівномірний характер. Значна кількість видів селиться в лісових масивах регіону, а їх окраїни та прилеглі відкриті ділянки використовує як місця здобування корму. Разом з тим, виявлені види (напр., *E. serotinus*), що живуть у населених пунктах, але під час кормодобувних польотів спіймані на окраїнах лісових масивів і просіках.

Несприятливою умовою української частини Розточчя щодо кажанів є недостатня кількість природних підземних порожнин. Тут відомо лише кілька печерних сховищ, котрі

використовуються рукокрилими як місця зимівель. Найвідомішою з них є Страдчанська печера, розташована на околиці с. Страдч на північному схилі однойменної гори, складеної різнозернистими кварцово-вапняковими пісковиками верхнього тортону. За об'ємом (понад 1000 м³) вона може бути зарахована до макросховищ [7].

Усі дослідники вказують лише на зимове використання печери кажанами [1, 3, 6, 13, 14, 16]. Можливо, виводкові колонії рукокрилих у печері не сформувалися внаслідок значного впливу фактора турбування, який особливо зріс протягом останнього десятиліття, що призвело аж до зникнення зимувального скупчення рукокрилих. Ймовірно, саме тому протягом 2007–2010 рр. рукокрилі в ній не зимували. У 2010 р. введено заборону на використання паломниками свічок, а також обмежено їх доступ до більшої частини внутрішніх ходів печери. Завдяки цьому вже на зимівлі 2010–2011 рр. тут зареєстровано вуханя австрійського і 2011–2012 рр. – вуханя звичайного.

Загалом у цій печері та розташованих неподалік гроті й печері Лисяча Нора на зимівлі виявлено 11 видів рукокрилих: *R. hipposideros*, *M. myotis*, *M. bechsteinii*, *M. nattereri*, *M. mystacinus*, *M. daubentonii*, *E. serotinus*, *E. nilssonii*, *B. barbastellus*, *P. auritus*, *P. austriacus*.

Результати наших досліджень свідчать, що для території Розточчя властиве значне видове різноманіття кажанів Розточчя. Важливим є продовження розпочатих еколого-фауністичних досліджень з метою виділення ключових ділянок для рукокрилих і опрацювання спеціальних заходів їх охорони.

На території української частини Розточчя виявлено 19 видів рукокрилих, що становить понад 70% усіх відомих в Україні представників цього ряду.

Регіон характеризується великою різноманітністю ландшафтів, основним елементом яких є ліси. Просторова мозаїчність регіону надає кажанам дуже різноманітні й численні схованки, як в елементах сільської забудови, так і в зелених насадженнях.

Наявні на Розточчі мішані та листяні лісостани забезпечують достатню кількість місць для поселення кажанів, тому хіроптерофауна регіону характеризується наявністю значної кількості дендрофільних видів: *Myotis myotis*, *M. daubentonii*, *M. mystacinus*, *M. nattereri*, *Nyctalus noctula*, *N. leisleri*, *Pipistrellus pipistrellus*, *P. pygmaeus*, *P. nathusii*.

Загалом у Страдчанській печері та розташованих неподалік гроті й печері Лисяча Нора на зимівлі виявлено 11 видів рукокрилих: *R. hipposideros*, *M. myotis*, *M. bechsteinii*, *M. nattereri*, *M. mystacinus*, *M. daubentonii*, *E. serotinus*, *E. nilssonii*, *B. barbastellus*, *P. auritus*, *P. austriacus*.

Виявлено, що на території Розточчя є значна кількість важливих для кажанів ділянок, які потребують спеціальних заходів охорони. Значне видове різноманіття рукокрилих цього регіону є вагомим підставою для продовження його еколого-фауністичних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абеленцев В. І., Підоплічко І. Г., Попов Б. М. Комахоїдні та кажани // Фауна України. К.: Вид-во АН УРСР, 1956. Т. 1. Вип. 1. 448 с.
2. Абеленцев В. И., Колюшев И. И., Крочко Ю. И., Татаринев К. А. Итоги кольцевания рукокрылых в Украинской ССР за 1939–1967 гг. Сообщ. 3. // Вестник зоологии. 1970. № 1. С. 61–65.
3. Башта А.-Т. В. Дослідження зимівель рукокрилих у Страдчанській печері // Наук. зап. Держ. природозн. музею. 1998. Т. 14. С. 73–76.
4. Башта А.-Т. В. Подковонос малый (*Rhinolophus hipposideros* Bechstein, 1800) на Украине: распространение и современное состояние // *Plecotus et. al.* 2000. № 3. С. 77–81.

5. Башта А.-Т. В. Рідкісні види рукокрилих (Mammalia: Chiroptera) Українського Розточчя // Розточанський збір – 2000: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Т. 2. 2001. С. 103–108.
6. Башта А.-Т. В., Крилов К. Фауна кажанів Страдецької печери і питання її охорони // Екологічні проблеми міст і промислових зон: шляхи їх вирішення. Львів: Сполом, 2003. С. 13–16.
7. Башта А.-Т., Мисюк В., Покин'ячереда В. Печери Львівщини і Прикарпаття // Фауна печер України. К: Укр. теріолог. т-во, 2004. С. 153–157.
8. Башта А.-Т., Сребродольська Є., Дикий І., Мисюк В. Ставкова нічниця (*Myotis dasycneme*) в західних областях України // Вісн. Луганськ. держ. пед. ун-ту. 2002. № 1 (45). С. 110–112.
9. Бережний І. В., Шишова Є. І. Рослинність // Природа Львівської області. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1972. С. 73–84.
10. Гузій А. І. Фауна і населення хребетних західного регіону України. Т. 1: Розточчя. К., 1997. 148 с.
11. Дикий І. Знахідка на території Західної України нічниці ставкової (*Myotis dasycneme*) // Вестник зоології. 1999. Т. 33. № 3. С. 20.
12. Кусьнеж О., Дикий І. Моніторинг рукокрилих (Chiroptera) підземних порожнин Розточчя // Молодь і поступ біології: VI Міжнар. наук. конф. студентів та аспірантів. Львів, 2010. С. 126–127.
13. Полушина Н. А., Боровец Е. Я. О зимовке рукокрылых в Страдчанской пещере // Изученность териофауны Украины, ее рациональное использование и охрана. К.: Наук. думка, 1988. С. 46–48.
14. Татаринов К. А. Знахідки довговухої нічниці (*Myotis bechsteini* Kuhl.) на Львівщині // Наук. зап. Львів. наук. природозн. музею АН УРСР. 1951 Т. 1. С. 198–201.
15. Татаринов К. А. Звірі західних областей України. К.: Вид-во АН УРСР, 1956. 188 с.
16. Татаринов К. А. Фауна хребетних заходу України, екологія, значення, охорона. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1973. 258 с.
17. Татаринов К. А. Рукокрылые Подолии и Прикарпатья. Показатели их численности и пути охраны // Материалы I Всесоюз. совещ. по рукокрылым. Л.: Изд-во ЗИН АН СССР, 1974. С. 58–60.
18. Ткач В. В. Новые находки рукокрылых, занесенных в Красную книгу УССР // Вестник зоології. 1987. № 5. С. 86.
19. Цись П. М. Геоморфологічні райони // Природа Львівської області. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1972. С. 27–39.

Стаття: надійшла до редакції 13.12.12

доопрацьована 08.05.13

прийнята до друку 31.05.13

**SPECIES COMPOSITION AND SPATIAL DISTRIBUTION OF BATS (CHIROPTERA)
OF UKRAINIAN ROZTOCHIA****A.-T. Bashta¹, O. Kusnezh², I. Ivashkiv¹**¹*Institute of Ecology of the Carpathians, NAS of Ukraine
4, Koselnytska St., Lviv 79026, Ukraine**e-mail: atbashta@gmail.com, igorivashkiv@gmail.com*²*Ivan Franko National University of Lviv**4, Hrushevskiy St., Lviv 79005, Ukraine**e-mail: oleksandr.kusnezh@gmail.com*

19 bat species have been noted in the Ukrainian Roztochia. Because of existence of forest cover bat fauna is presented here by numerous tree-dwelling species: *M. myotis*, *M. daubentonii*, *M. mystacinus*, *M. nattereri*, *N. noctula*, *N. leisleri*, *P. pipistrellus*, *P. pygmaeus*, *P. nathusii*. 11 bat species (*R. hipposideros*, *M. myotis*, *M. bechsteinii*, *M. nattereri*, *M. mystacinus*, *M. daubentonii*, *E. serotinus*, *E. nilssonii*, *B. barbastellus*, *P. auritus*, *P. austriacus*) were noted in the Stradchanska cave and neighbouring grotto and Lysiacha Nora cave. Uneven spatial distribution of bats have been noted caused by peculiarities of landscape in the region.

Keywords: Chiroptera, species composition, distribution, Roztochia, Ukraine.

**ВИДОВОЙ СОСТАВ И ПРОСТРАНСТВЕННОЕ РАСПРЕДЕЛЕНИЕ
РУКОКРЫЛЫХ (CHIROPTERA) УКРАИНСКОГО РАСТОЧЬЯ****А.-Т. Башта¹, О. Кусьнеж², И. Иващків¹**¹*Институт экологии Карпат НАН Украины**ул. Козельницкая, 4, Львов 79026, Украина**e-mail: atbashta@gmail.com, igorivashkiv@gmail.com*²*Львовский национальный университет им. И. Франко**ул. Грушевского, 4, Львов 79005, Украина**e-mail: oleksandr.kusnezh@gmail.com*

На территории Украинского Расточья обнаружено 19 видов рукокрылых. Хироптерофауна региона характеризуется наличием значительного количества дендрофильных видов: *M. myotis*, *M. daubentonii*, *M. mystacinus*, *M. nattereri*, *N. noctula*, *N. leisleri*, *P. pipistrellus*, *P. pygmaeus*, *P. nathusii*. В Страдчанской пещере и размещенных вблизи гроте и пещере Лисья Нора обнаружено на зимовке 11 видов рукокрылых: *R. hipposideros*, *M. myotis*, *M. bechsteinii*, *M. nattereri*, *M. mystacinus*, *M. daubentonii*, *E. serotinus*, *E. nilssonii*, *B. barbastellus*, *P. auritus*, *P. austriacus*. Для разных видов летучих мышей на территории Расточья свойствен неравномерный характер пространственного распределения.

Ключевые слова: Chiroptera, видовой состав, биотопическое распределение, Расточье, Украина.